

Міністерство освіти і науки України
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова приймальної комісії
проф. Олександр Бєзпідніж

«25» квітня 2024

ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ «Основи менеджменту» ОС Бакалавр

*ОС бакалавр
на основі ОС бакалавр, ОС магістр, ОКР спеціаліст
з нормативним терміном навчання 2 р. 10 м.*

Освітня програма: Менеджмент
Спеціальність 073 Менеджмент
(денна та заочна форми навчання)

Умань-2024

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Основною метою вступного екзамену з основ менеджменту є перевірка знань та вмінь вступників.

Вступник повинен знати:

- сутність основних понять і категорій менеджменту та управління;
- історія розвитку менеджменту;
- принципи та функції менеджменту;
- суть організації та взаємозв'язку її внутрішніх елементів та зовнішнього середовища;
- система методів управління; основи планування, здійснення мотивування та контролювання;
- організація взаємодії та повноважень; прийняття рішень у менеджменті; керівництво та лідерство, стилі управління; етика відповідальності у менеджменті.

Вступник повинен вміти:

- визначати місію та цілі;
- аналізувати та будувати різні типи організаційних структур управління організацій;
- налагоджувати ефективні комунікації у процесі управління;
- здійснювати делегування;
- застосовувати технологію розроблення, прийняття та реалізації управлінських рішень;
- проводити профілактику та вирішувати конфлікти;
- формувати організаційну культуру;
- здійснювати самоменеджмент;
- визначати та оцінювати ефективність менеджменту.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ знань і вмінь вступників

<i>Рівень</i>		<i>Бали</i>	<i>Характеристика усних відповідей</i>
Не склав		0 – 99	Вступник має слабкі уявлення про об'єкт вивчення (питання), не може відтворити або відтворює лише незначну частину основних понять.
Склав	Початковий	100	Вступник має уявлення про об'єкт вивчення, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, може навести окремі елементарні основні визначення.
		101 – 109	Вступник має уявлення про об'єкт вивчення, фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, може навести окремі елементарні основні визначення, чітко формулює власну думку.
		110 – 119	Вступник має уявлення про об'єкт вивчення, відтворює менше половини навчального матеріалу, може навести окремі елементарні основні визначення, виявляє здатність елементарно викласти думку, при допомозі комісії може виконати певні елементарні завдання.
	Середній	120 – 129	Вступник може відтворити лише частину з теоретичного матеріалу з основ фінансово-економічної діяльності, знає лише основні визначення та питання, не повністю відповідає на питання екзаменаційного білету, при вирішенні завдань допускає неточності принципового характеру, не додержується послідовності викладання матеріалу екзаменаційного білету.
		130 – 139	Вступник може відтворити лише частину теоретичного матеріалу з основ фінансово-економічної діяльності, знає лише основні визначення та питання, не повністю відповідає на питання екзаменаційного білету, при вирішенні завдань допускає неточності принципового характеру, не додержується послідовності викладання матеріалу екзаменаційного білету. У відповіді вступника може бути порушена послідовність викладання теоретичного матеріалу, можуть мати місце перекручення

			у формуванні складних теоретичних положень.
		140 – 149	Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансово-економічної діяльності, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності.
Достатній		150 – 159	Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансово-економічної діяльності, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності. При цьому вступник може самостійно аналізувати, узагальнювати та робити висновки, вміє наводити власні приклади на підтвердження викладених думок. Але відповідь вступника має окремі несуттєві неточності.
		160 – 169	Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансово-економічної діяльності, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності. При цьому вступник може встановлювати найсуттєвіші зв'язки між явищами, факторами, самостійно аналізувати, узагальнювати та робити висновки.
		170 – 179	Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансово-економічної діяльності, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності. При цьому вступник вміє застосовувати

			отримані знання в різних ситуаціях, вміє узагальнювати та систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власних аргументаціях.
Високий	180 – 189		Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансово-економічної діяльності, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності. При цьому вступник володіє глибокими і досконалими знаннями, застосовує отримані теоретичні знання в нестандартних ситуаціях, вміє узагальнювати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, вміє наводити власні приклади на підтвердження викладених думок, критично оцінює окремі факти і явища в діяльності підприємств, установ, організацій.
	190 – 199		Вступник розуміє і знає теоретичні та методологічні основи фінансово-економічної діяльності, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності. При цьому вступник володіє глибокими і досконалими знаннями, застосовує отримані теоретичні знання в нестандартних ситуаціях, вміє узагальнювати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, вміє наводити власні приклади на підтвердження викладених думок, критично оцінює окремі факти і явища в діяльності підприємств, установ, організацій, виявляє особисту позицію щодо них. Може самостійно ставити та розв'язувати проблеми, вміє застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних завдань.
	200		Вступник розуміє і знає теоретичні та

		<p>методологічні основи фінансово-економічної діяльності, володіє основними положеннями, принципами, поняттями та розуміє сутність фахових економічних дефініцій. Достатньо висвітлює теоретичні знання та навички їх практичного застосування з відповідних питань фінансово-економічної діяльності. При цьому вступник володіє глибокими і доскональними знаннями, застосовує отримані теоретичні знання в нестандартних ситуаціях, вміє узагальнювати і систематизувати інформацію, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, вміє наводити власні приклади на підтвердження викладених думок, критично оцінює окремі факти і явища в діяльності підприємств, установ, організацій, виявляє особисту позицію щодо них. Може самостійно ставити та розв'язувати проблеми, вміє застосовувати теоретичні знання при розв'язанні практичних завдань. Переконаливо аргументує особисту позицію, узгоджуючи її з отриманими знаннями та загальними цінностями, розвиває свої обдарування та нахили.</p>
--	--	--

СТРУКТУРА ОЦІНКИ ТА ПОРЯДОК ОЦІНЮВАННЯ

Питання екзаменаційного білета оцінюється за шкалою від 0 до 200 балів. Загальна оцінка за вступне випробування визначається як середнє арифметичне оцінок за кожне питання поділене на кількість питань екзаменаційного білету.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МЕНЕДЖМЕНТ

Тема 1. Сутність, роль та методологічні основи менеджменту.

Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. Сутність категорій «управління» та «менеджмент». Менеджмент як система наукових знань. Менеджмент як мистецтво управління. Менеджери та підприємці. Рівні управління, групи менеджерів. Сфери менеджменту. Існуючі парадигми менеджменту.

Тема 2. Історія розвитку менеджменту.

Історія розвитку управлінської думки у світі. Передумови виникнення науки управління. Класичні теорії менеджменту. Характеристика інтегрованих підходів до управління. Вклад у розвиток управлінської науки зарубіжних та вітчизняних учених. Розвиток управлінської науки в Україні. Особливості формування сучасної моделі менеджменту в Україні.

Тема 3. Організації як об'єкти управління.

Поняття та загальні риси організації. Організація як відкрита динамічна система. Складові внутрішнього середовища організації. Культура організації. Еволюція організації та концепції її життєвого циклу. Основні фактори середовища прямої дії. Основні фактори середовища опосередкованої дії. Оцінка факторів зовнішнього середовища.

Тема 4. Закони, закономірності та принципи менеджменту.

Закони менеджменту. Закономірності менеджменту. Сутність, природа та роль принципів менеджменту. Еволюція принципів менеджменту. Класифікація принципів менеджменту. Принципи управління. Принципи успішного підприємництва.

Тема 5. Функції та технологія менеджменту.

Поняття функцій менеджменту. Функції менеджменту як види управлінської діяльності. Класифікація та характеристика функцій менеджменту. Процес управління як сукупність взаємопов'язаних та взаємодіючих категорій менеджменту. Управлінський процес та його елементи. Особливості процесу управління.

Тема 6. Планування як загальна функція менеджменту.

Сутність та зміст планування як функції менеджменту. Види планування та їхній взаємозв'язок. Основні елементи системи планування. Сутність оперативного планування. Етапи процесу планування. Сутність та функції стратегічного планування. Методологія стратегічного планування. Загальна характеристика бізнес-планування.

Тема 7. Організаційна діяльність як загальна функція менеджменту.

Сутність організаційної діяльності та її місце в системі управління. Поняття та складові організаційної діяльності. Повноваження, обов'язки, відповідальність. Сутність організаційної структури управління. Види організаційних структур управління. Фактори, які впливають на формування організаційної структури. Сутність та зміст організаційної культури.

Тема 8. Мотивування як загальна функція менеджменту.

Сутність та еволюція поняття мотивації. Процес мотивації. Принципи врахування інтересів у мотивації. Взаємозв'язок потреб, спонукань, цілей і заохочень працівника у процесі мотивації. Теорії та моделі процесів мотивування: змістовний і процесний підходи. Співставлення теорій мотивування. Засоби мотиваційного впливу. Стимулювання праці: цілі, принципи, види, форми.

Тема 9. Контролювання як загальна функція менеджменту.

Поняття контролю та його місце в системі управління. Принципи і цілі функції контролювання. Етапи процесу контролювання. Система контролю та умови її ефективного функціонування. Види управлінського контролю. Поведінкові аспекти контролю.

Тема 10. Регулювання як загальна функція менеджменту.

Поняття регулювання та його місце в системі управління. Види регулювання. Сутність процесу регулювання.

Тема 11. Методи менеджменту.

Сутність та класифікація методів менеджменту. Методи менеджменту як сукупність способів впливу керуючої системи управління на керовану. Еволюція інтерпретацій методів у вітчизняній науці управління. Економічні методи менеджменту. Адміністративні методи менеджменту. Соціально-психологічні методи менеджменту. Правові методи управління. Механізм взаємодії методів, принципів та функцій менеджменту.

Тема 12. Відповідальність та етика у менеджменті.

Сутність відповідальності та етики у менеджменті. Зміст юридичної відповідальності організації. Соціальна відповідальність як добровільна реакція на соціальні проблеми суспільства з боку організації. Переваги та недоліки соціальної відповідальності. Етика та сучасне управління. Етична поведінка як сукупність вчинків та дій людей. Причини неетичної поведінки та заходи щодо її запобігання. Етичний кодекс фірми та етика державного службовця.

Тема 13. Управлінські рішення.

Управлінське рішення як результат управлінської діяльності. Класифікація управлінських рішень. Умови прийняття управлінських рішень. Фактори, що впливають на процес прийняття управлінських рішень. Моделі прийняття управлінських рішень. Підходи до прийняття управлінських рішень. Різновиди технологій прийняття управлінських рішень. Методи прийняття управлінських рішень. Якість управлінських рішень.

Тема 14. Інформація та комунікації у менеджменті.

Інформація, її види та роль у менеджменті. Характеристика носіїв інформації. Вимоги, які пред'являються до інформації. Сутність комунікацій та їхня роль у системі управління. Комунікаційний процес, його елементи та етапи. Моделі комунікаційного процесу. Міжособистісні комунікації. Комунікаційні перешкоди та засоби їхнього подолання.

Тема 15. Керівництво та лідерство.

Поняття та загальна характеристика керівництва. Основні фактори та визначальні аспекти керівництва. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. Влада як елемент примушення. Форми впливу та влади. Теорії лідерства. Характеристика та класифікація стилів керівництва. Фактори та передумови формування стилів керівництва. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.

Тема 16. Організаційні зміни, конфлікти та ефективність менеджменту

Сутність та основні параметри організаційних перетворень. Організаційні зміни та управління ними. Система подолання опору змінам. Природа конфлікту в організації. Причини конфліктів та їхні наслідки. Управління конфліктними ситуаціями. Сутність результативності та ефективності менеджменту. Економічна, організаційна та соціальна ефективність управління. Комплексний підхід до удосконалення управління організаціями.

РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТ

Тема 1. Ризик-менеджмент і його значення.

Ризик-менеджмент і його місце в управлінні бізнесом. Актуальність ризик-менеджменту. Переваги ризик-менеджменту. Специфіка ризик-середовища у постсоціалістичному трансформаційному суспільстві. Суть ризику та еволюція ризик-менеджменту.

Тема 2. Класифікація ризиків і загальна схема ризик-менеджменту.

Класифікація ризиків. Базова класифікація ризиків. Критерії класифікації ризиків. Загальна схема процесу управління ризиками.

Тема 3. Ризик-менеджмент на підприємстві: його організація і потрібна документація.

Організація управління ризиком. Документація для управління ризиками. Декларація компанії про політику та настанови з ризик-менеджменту. Програма управління ризиками.

Тема 4. Програма управління ризиками на підприємстві.

Установлення контексту ризику: визначення стратегічних і тактичних позицій компанії. Виявлення факторів ризику. Оцінка ризику. Методи виявлення ризику. Збитки фірми, ризик-експозиції та їх класифікація. Методи управління ризиками та їх вибір. Фінансування ризику.

Тема 5. Етапи реалізації програми ризик-менеджменту на підприємстві.

Відповідальність менеджменту за управління ризиком. Комплексний ризик-менеджмент. Ризик-менеджмент: вісім елементів процесу.

ТЕОРІЯ ОРГАНІЗАЦІЇ

Тема 1. Сутність та роль організацій у сучасних умовах господарювання.

Сутність поняття «організація». Етапи розвитку організації: зародження, зростання, зрілості, старіння. Збереження рівноваги організації та її цілісності.

Тема 2. Закони та принципи функціонування організацій.

Закони організації. Принципи організації. Структурні принципи, принципи процесу, принципи кінцевого результату. Загальні принципи організації та їх характеристика.

Тема 3. Основні організаційні теорії.

Класична організаційна теорія. Теорії організаційної поведінки. Теорія інститутів та інституційних змін. Популяційно-екологічна (еволюційна) теорія. Тектологія О. Богданова. Ноосфера В. І. Вернадського.

Тема 4. Основні моделі організацій.

Органічна та механістична моделі. Органічна модель організаційного проектування. Сучасна організаційна парадигма: сутність, значення, зміст, практична спрямованість.

Тема 5. Організація як система.

Формування системних уявлень: Платон, Аристотель, Кант. А. Сміт. Системний підхід (погляд). Стан системи, властивості системи, поведінка системи, дія, подія. Будова систем. Класифікація систем.

Тема 6. Типологія організацій.

Класифікація за принципами управління. Класифікація за функціональними ознаками. Класифікація за ознакою реалізації суспільних функцій. Класифікація за ознакою визначення цілі.

Тема 7. Внутрішнє середовище організації.

Внутрішнє середовище організації. Методи дослідження внутрішнього середовища організації. Одиничне, дрібносерійне або індивідуальне виробництво. Масове або великосерійне виробництво. Технології безперервного виробництва.

Тема 8. Зовнішнє середовище організації.

Мікрооточення. Макрооточення. Методи дослідження зовнішнього середовища (зовнішній моніторинг). Соціальне середовище. Правове середовище. Державне середовище.

Тема 9. Організація як соціум.

Соціальна організація і соціальна спільність. Людина як елемент соціальної системи. Основні види соціальних організацій.

Тема 10. Корпоративна соціальна відповідальність організації.

Сутність і економічна природа корпоративної соціальної відповідальності. Типи корпоративної соціальної відповідальності. Перспективи розвитку корпоративної соціальної відповідальності в Україні.

Тема 11. Організаційна культура організації.

Зміст понять «культура» і «організаційна культура». Концептуальні підходи до формування організаційної культури. Моделі організаційної культури.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Дяченко Т. О. Основи менеджменту : навч. посібник : рек. МОН України як навч. посібник для студ. ВНЗ; МОН України, Нац. авіаційний ун-т. Київ : Кондор, 2010. 174 с.
2. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком : навч. посіб. : рек МОН України як навч. посіб. для студ. ВНЗ. Вид. 3-тє, стереотипне. Суми : Університетська книга, 2018. 324 с.
3. Менеджмент для бакалаврів: у 2 т. Т. 1. За ред. О. Ф. Балацького та О. М. Теліженка. Суми: Університетська книга, 2016. 604 с.
4. Менеджмент для бакалаврів: у 2 т. Т. 2. За ред. О. Ф. Балацького та О. М. Теліженка. Суми: Університетська книга, 2016. 591 с.
5. Менеджмент організації : навч. посіб. / авт.–упоряд. Богашко О. Л., Кірдан О. Л., Кірдан О. П. Умань : ВПЦ «Візаві», 2019. 218 с.
6. Осовська Г. В. Комунікації в менеджменті : навчальний посібник : рек. МОН України як навч. посібник для студ. ВНЗ; МОН України. Київ: Кондор, 2017. 215 с.
7. Прийняття управлінських рішень : навч. посібник : рек. МОН України для студ. ВНЗ / Ю. Є. Петруня, В. Б. Говоруха, Б. В. Літовченко [та ін.]; за ред. док. економ. наук, професора засл. діяча науки і техніки України Ю. Є. Петруні. Київ : Центр учбової літератури, 2018. 213 с.
8. Свидрук І. І. Креативний менеджмент. К. : Центр учбової літератури, 2018. 223 с.
9. Свидрук І. І. Теорія організації. Львів : Новий Світ, 2018. 178 с.
10. Туленков М. В. Сучасні теорії менеджменту. Київ : Каравела, 2018. 303 с.

Затверджено на засіданні кафедри маркетингу, менеджменту та управління бізнесом (Протокол № 13 від 10 квітня 2024 р.).

Голова фахової атестаційної комісії

Олександр БОГАШКО

Т.в.о. завідувача кафедри

Наталія МАЛЯРЧУК

**ЗГІДНО
З ОРИГІНАЛОМ**